

Lénard
Sándor

Egyetlen napban 50 év története

Egy távolban élő barátom egyszer megkérdezett, le tudnám-e írni egy átlagnapomat. — Ott, Dél-Amerika távoli csücskében anynyira más az élet, hogy hézagos leírásokból nehéz elképzelni, mit művel reggeltől estig! — panaszolta. — Rögtön nekiülök! — ígértem. Nyolc-tíz oldalra terveztem az írást. Tévedtem. A tévedés következménye az *Egy nap a láthatatlan házban*.

Ott hibáztam el a dolgot, amikor nem gondoltam kedvenc franciámra (ahhoz a korosztályhoz tartozom, amelynek a „kedvenc francia” a háztartásához tartozott), George Duhamelre. Az ő hőse, a szegény, jó Salavin mondja: *si on parle de soi, on ne finit jamais* —, ha az ember önmagáról beszél, soha sem jut a mondomákja végére.

Egy idegen világban — ott, ahol a szavak, fák, csillagok idegenek — minden mondat magyarázatra szorul, minden helyzet olyan valószínűtlen, hogy a leg-egyszerűbb leírás is érthetetlen, ha az ember nem tesz melléje egy darab felvilágosító műtát.

Pontosan ötven éve indultam világgá egy pesti bérház igen bús udvaráról... Szüleim megmagyarázták, hogy Fiuméba kell mennünk. Apám a háborúból hazatérve nem talált munkát, de jól tudott olvasni. Elküldték, viselje

„A H. önj. 1909 Dec.

gondját a magyar hajóknak. Tengerre, magyar! — idézte, és nekimentünk a Nagyvilágnak. Nyolc napig tartott az út Fiuméig. Közben D'Annunzio vonult be, gyorsabban, máshonnan... s ő vette gondjába a magyar hajókat. Apám nem hozott magával torpedórombolókat, feketeinges arditiket. Vesztett.

Hány vesztett, hány nyert ütközet hozott saját faházamba, feleútra az Egyenlítő és a Déli Sark közt? Egy napomban az ötven év minden keserve bennfoglalattik. De persze úgy tesz, mint a történelmírók, akik szégyenteljesen elvesztett háborúból is összeszednek egy vaskos kötetnyi dicsó epizódot. Még az első reggeli órákat sem mondtam el, már el kellett mesélnem, hogy volt az, amikor egy „ember az embertelenségben” megadta azt a hamisított, de becsületes papírost, amely Rómában a barbárok betérése idején életben tartott... hisz különben aligha hagytam volna el éve a Hét Dombot. Az is ide tartozik, hogy jutott egy amerikai kiadó arra a neveltséges gondolatra, hogy kiadja latin Micimackómat. Csodálatos nyakkendőűje nélkül napjaim nem így folynának.

Otthon elég lenne annyit mondanom: az ország-útra nézve embereket látok. De ha a poros, szürke csíkon indiók, négerék, olaszok és svábok baktatnak, az idetévedt népcsoportokról is el kell egyet-mást mondanom. Az indiók története nem az első világháborúnál kezdődik, hanem az utolsó jégkorszak végén.

A mondottakat, történeteket illik valahogy úgy összefogni — bár lehet, hogy ez csak ókori szokás —, hogy valamiféle világnézet formájában összegezhetők legyenek. Világos, hogy a végeredmény csak egy lehet: káoszban élünk, nincs rend, a törvénynek nincs értelme, tervezni nem lehet.

A délután nem a délelőtt folytatása, hanem külön világ. Most az emberek egyenként jelennek meg és kerülnek a nagytűtűveg alá... Az eredmény: a sok-valóságban élő ember tulajdonképpen sokféle lény. A norvég népmesék TROLL-jához hasonló. Közel, távoli és csak levélből ismert barátaimat így mutatom be: minden trollfejűket külön. S ahogy a délután az estébe fordul, még szó esik fáimról, a felettük repülő fekete dögkéselyűkről. Levélíró jóbarátairól, egy magyar tengerészről, az ország fővárosának harapós fekete kisaszszonyairól. — és újra csak az előreláthatatlan, de éppen ezért meglepő káoszban játszódnak az események... míg az egyszerű, mindennapi nap véget nem ér. Egy régi, latin könyv két-három oldala ringalja végül álomba az olvasót, ha eddig még el nem aludt volna unalmában!

A könyv miféle? Nem regény — nem essay —, nem emlékirat... talán leginkább monológnak nevezhetném. Szerb Antal szerint „A MAGYAR NEM DIALÓGIZÁLÓ, HANEM MONOLOGIZÁLÓ FAJTA”. Őt idézem mentésemül.

Lénárd Sándor

Lénárd A. Sándor: Egy nap a láthatatlan házban. Magvető.
304 oldal, kötve 17,50 Ft.

